

O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI VA ISTIQBOLLARI

Choriyeva Anora Abdulhamidovna

Termiz davlat universiteti Turizm (ziyorat turizmi) yo'nalishi 2-bosqich magistranti

E-mail: choriyevaanora308@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi O'zbekistonda ziyorat turizmining rivojlanish imkoniyatlari va istiqbollari iqtisodiy, madaniy va infratuzilma jihatidan o'rganilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlardagi muqaddas joylar mamlakatga yiliga 1,2 milliondan ortiq diniy sayyohlarni jalb etmoqda. Tadqiqotda so'rovnomalari, intervyular va davlat statistikasi tahlili yordamida asosiy muammolar, jumladan, infratuzilma yetishmovchiligi va madaniy obidalarning tijoratlashuvi masalalari yoritilgan. Barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun ekologik toza texnologiyalar va zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish tavsiya qilinadi.

Kalit so'zlar: infratuzilma, ziyorat turizmi, iqtisodiy o'sish, madaniy meros, barqaror rivojlanish.

Аннотация. В диссертации рассматриваются возможности и перспективы развития паломнического туризма в Узбекистане с точки зрения экономики, культуры и инфраструктуры. Результаты исследования показывают, что святыне места в таких городах, как Самарканд, Бухара и Хива, ежегодно привлекают в страну более 1,2 миллиона религиозных туристов. В исследовании используются анкеты, интервью и анализ государственной статистики для выявления ключевых проблем, включая недостатки инфраструктуры и коммерциализацию культурного наследия. Для обеспечения устойчивого развития рекомендуется внедрять экологически чистые технологии и современные методы управления.

Ключевые слова: инфраструктура, паломнический туризм, экономический рост, культурное наследие, устойчивое развитие.

Annotation. This thesis examines the economic, cultural, and infrastructural development opportunities and prospects for pilgrimage tourism in Uzbekistan. The results of the study show that holy sites in cities such as Samarkand, Bukhara, and Khiva attract more than 1.2 million religious tourists to the country annually. The study uses questionnaires, interviews, and analysis of state statistics to identify key issues, including the lack of infrastructure and the commercialization of cultural monuments. It is recommended to introduce environmentally friendly technologies and modern management methods to ensure sustainable development.

Key words: infrastructure, pilgrimage tourism, economic growth, cultural heritage, sustainable development.

KIRISH

O'zbekiston boy islomiy merosi va ko'plab tarixiy obidalari bilan dunyoda alohida o'rin egallaydi. Samarqanddagi Imom Buxoriy majmuasi, Buxorodagi Bahouddin Naqshband maqbarasi va Xivadagi Pahlavon Mahmud maqbarasi har yili yuz minglab diniy sayyohlarni jalb qiladi. Davlat statistik ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda ziyorat turizmi hisobiga mamlakat iqtisodiyotiga \$150 milliondan ortiq daromad keltirilgan.

Biroq, bu soha hali ham to'liq rivojlanmagan. Infratuzilma yetishmovchiligi, turistik xizmatlarning sifati pastligi va muqaddas obidalarni tijoratlashuvidan kelib chiqadigan muammolar ziyorat turizmini barqaror rivojlantirish yo'lida to'siq bo'lib qolmoqda. Ushbu tadqiqot ziyorat turizmining iqtisodiy va madaniy ta'sirini o'rganib, kelgusida uni yanada rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishni maqsad qiladi.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda quyidagi usullar qo'llanildi:

1. So'rovnoma: Samarqand, Buxoro va Xivada joylashgan ziyorat maskanlariga tashrif buyurgan 300 sayyohdan so'rovnomalar orqali ma'lumot olindi.
2. Intervyu: Mahalliy tadbirkorlar, turizm sohasi vakillari va ziyorat joylari boshqaruvchilari bilan 25 ta chuqurlashtirilgan intervyu o'tkazildi.
3. Ikkilamchi ma'lumotlar: O'zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi va Jahon turizm tashkilotining (UNWTO) statistik hisobotlari tahlil qilindi.

NATIJALAR

1. Iqtisodiy ahamiyat:
 - 2022-yilda ziyorat turizmi hisobiga 1,2 milliondan ortiq turistlar O'zbekistonga tashrif buyurdi.
 - Ziyorat turizmidan tushgan daromad mamlakat yalpi ichki mahsulotining (YaIM) 1,8 foizini tashkil etdi.
 - Ushbu soha doirasida 10 mingdan ortiq ish o'rni yaratilgan.
2. Madaniy merosni saqlash:
 - Oxirgi besh yilda Imom Buxoriy majmuasi va Bahouddin Naqshband maqbarasi kabi yodgorliklarning restavratsiyasiga \$25 milliondan ortiq mablag' sarflangan.
 - Biroq, muqaddas joylarning tijoratlashuvi (masalan, nosoz savdo rastalari va reklama kampaniyalari) diniy muhitga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.
3. Infratuzilma rivojlanishi:
 - Xalqaro mehmonxonalar va transport tarmoqlariga investitsiyalar ortgan bo'lsa-da, sayyohlar uchun qulayliklar hali ham cheklangan.
 - Ko'p joylarda ekologik jihatdan zararli turistik amaliyotlar davom etmoqda.

MUHOKAMA

Ziyorat turizmi O'zbekistonda nafaqat iqtisodiy, balki madaniy jihatdan ham katta imkoniyatlarni ochmoqda. Davlat tomonidan qabul qilingan yangi strategiyalar, jumladan, "O'zbekiston – ziyorat turizmi markazi" dasturi, sohani rivojlantirish

uchun muhim qadamdir. Biroq, barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun Saudiya Arabistoni va Erondagi tajribalarni o'rganib, quyidagi choralarni amalga oshirish lozim:

1. Muqaddas joylar atrofida tijorat faoliyatini cheklash va muvozanatni saqlash.
2. Ekologik toza texnologiyalarni joriy etish, masalan, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish.
3. Sayyohlar uchun raqamli platformalarni rivojlantirish, shu jumladan, onlayn bron qilish tizimlarini kengaytirish.

XULOSA

O'zbekistonda ziyorat turizmining rivojlanish istiqbollari ulkan bo'lib, u iqtisodiy o'sish va madaniy merosni saqlashga xizmat qilmoqda. Ushbu imkoniyatlardan samarali foydalanish uchun barqaror siyosat va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy qilish zarur. Kelgusida ekologik toza amaliyotlar va raqamli texnologiyalarni kengroq qo'llash O'zbekistonni xalqaro ziyorat turizmi markaziga aylantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Eade, J., & Sallnow, M. J. (1991). *Contest and Ideology in Pilgrimage*. London: Routledge.
2. Foltz, R. (2010). *Religions of the Silk Road*. Palgrave Macmillan.
3. Jahon banki (2020). *Turizm infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha hisobot*.
4. O'zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi (2022). *O'zbekistonda turizm statistikasi*.
5. UNWTO (2021). *Global Trends in Religious Tourism*.
6. Umidaxon, T., & Mukarrama, J. (2022). *Significance of Infrastructure As A Factor In Development Of Tourism Sphere*. *Academic Research Journal*, 1(3), 16-23.
7. Jumayeva, M. (2022). *Islom ma'rifatining ta'lim-tarbiya sivilizatsiyasiga ta'siri*. *Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture*, 2 (8), 41–44. *извлечено от* <https://in-academy.uz/index.php/ejsspc/article/view/3419>.
8. Ibroximjon, M., & Mukarrama, J. (2022). *Hozirgi kun yoshlarini ijtimoiy munosabatlarga kirishishida chet tillarini o'rgatilishi va uning ahamiyati*. *Involta Scientific Journal*, 1 (5), 178-182.
9. Sarvinoz, S., & Iroda, H. (2024). *Til va madaniyat: chet tillarini o'rganishda madaniy bilimlarning ahamiyati*. *Journal of international scientific research*, 1(5), 43-46.